Landes-Regierungs-Blatt

für das

Krakauer Verwaltungsgebiet

Jahrgang 1855.

Zweite Abtheilung.

X. Stück.

Ausgegeben und versendet am 23. März 1855.

Dziennik Rządu Krajowego

dla

Zarządu obrębu Krakowskiego.

Rok 1855.

Oddział drugi.

Zeszyt X.

Wydany i rozesłany dnia 23 Marca 1855.

14.
Verordnung des Landes-Präsidiums vom 11. März 1855,

wirksam für den Umfang des Krakauer Verwaltungsgebietes, mit Ausnahme der Hauptstadt Krakau,

betreffend die Hinausgabe einer provisorischen Dienstboten-Ordnung.

Die mit dem hohen Erlasse des k. k. Ministeriums des Innern vom 7. März 1855 Z. 954 genehmigte provisorische Dienstboten-Ordnung für das Krakauer Regierungsgebiet, mit Ausschluß der Hauptstadt Krakau, wird hiermit zur allgemeinen Darnachachtung hinausgegeben.

Mercandin m. p.

Provisorische Dienstboten-Ordnung

für das Krakauer Regiernngsgebiet, mit Ausschluß der Hauptstadt Krakau.

§. 1.

Der Dienstvertrag erhält seine Giltigkeit durch die vom Dienstherrn gegebene und vom Dienstboten angenommene Darangabe.

Dieselbe darf den zwanzigsten Theil des im Gelde bedungenen Jahreslohnes nicht überschreiten, und kann in denselben eingerechnet werden.

§. 2.

Die Bedingungen des Dienstvertrages bleiben der freien Übereinkunft beider Theile überlassen.

Bedingungen, welche mit einer guten Hauszucht nicht verträglich sind, oder bestimmten Verbotsvorschriften zuwiderlaufen, sind nichtig, und sollen an den Dienstherrn und an den Dienstboten angemessen geahndet werden.

§. 3.

Wo in dieser Dienstbotenordnung des Dienstherrn gedacht ist, gelten die bezüglichen Bestimmungen auch von dessen Stellvertreter, insoweit nicht einzelne derselben der Natur der Sache nach, ausschließend nur auf die Person des Deinstherrn Anwendung erleiden.

§. 4.

Hat ein Dienstbote von mehreren Dienstherren das Darangeld angenommen, so ist er bei jenem Dienstherrn einzutreten verpflichtet, von welchem er das Darangeld zuerst angenommen hat.

Den übrigen, insoferne sie von der früheren Verdingung nichts wußten, hat er die erhaltene Darangabe zurückzuersetzen, und den erweislichen Schaden zu vergüten.

Außerdem ist er mit einer angemessenen Strafe zu belegen.

14.

Rozporządzenie Prezydyum krajowego z d. 11 Marca 1855,

obowiązujące dla całego Zarządu obrębu Krakowskiego, z wyłączeniem głównego miasta Krakowa,

dotyczące wydania tymczasowego urządzenia dla służących.

Wysokiém Rozporządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z d. 7 Marca 1855 N. 954 zatwierdzone tymczasowe urządzenie dla służących, obowiązujące dla Zarządu obrębu Krakowskiego z wyłączeniem głównego miasta Krakowa, podaje się niniejszém dla powszechnego zastósowania się.

Mercandin m. p.

Tymczasowe Urządzenie klasy służących

dla Zarządu obrębu Krakowskiego, z wyjątkiem głównego miasta Krakowa.

§. 1.

Umowa o służbę staje się ważną przez dany przez służbodawcę a przyjęty przez służącego zadatek.

Zadatek nie powinien przewyższać dwudziestéj części rocznéj płacy służbowéj w pieniądzach umówionéj i w tęż policzony być może.

§. 2.

Warunki umowy o służbę, zależą od wolnego obopólnego układu.

Warunki, które się z przyzwoitą karnością domową nie zgadzają, albo wydanym przepisom zakazowym sprzeciwiają, są nieważne, i tak na służbodawcę jak i na służącego ściągają karę.

§. 3.

Wszystko, co w niniejszém urządzeniu o służbodawcy jest powiedziane, ściąga się równie i do jego zastępcy, o ile niektóre szczególne postanowienia podług natury rzeczy, wyłącznie tylko do osoby służbodawcy się nie odnoszą.

§. 4.

Służący, który od kilku służbodawców przyjął zadatek, winien pójść w służbę do tego, od którego najpiérwéj powziął zadatek.

Drugim służbodawcom, jeżeli ci o jego wcześniejszéj ugodzie nie wiedzieli, służący powzięty zadatek zwrócić i szkodę udowodnioną wynagrodzić jest obowiązany.

Läuft jedoch hiebei eine Handlung mitunter, die durch die Strafgesetze verpönt ist, so ist er nach diesen zu behandeln.

Der Dienstherr, der von der früheren Verdingung wußte, verfällt gleichfalls in eine angemessene Strafe und verliert den Anspruch auf das gegebene Darangeld. Gleichwohl muß aber dasselbe vom Dienstboten zurückersetzt, und an die Gemeindekassa (§. 43) abgeführt werden.

§. 5.

Wer einen Dienstboten verleitet, den Dienst, zu dem er sich verdungen hat, nicht anzutreten, oder einen angetretenen Dienst aufzukündigen, oder zu verlassen, unterliegt einer angemessenen Strafe und haftet für den Schaden, der dem Dienstherrn hieraus erwächst.

§. 6.

Nach geschlossenem Dienstvertrage ist zur bestimmten Zeit der Dienstherr den Dienstboten aufzunehmen, und dieser einzustehen verpflichtet.

§. 7.

Weigert sich der Dienstherr den Dienstboten aufzunehmen, so verliert er die Darangabe, und muß dem Dienstboten Lohn und Kost, falls der Dienstvertrag durch Ein Jahr zu dauern hätte, für ein Vierteljahr, sonst aber für einen Monat vergüten.

Der Dienstherr kann jedoch von dem Vertrage aus denselben Gründen zurücktreten, aus welchen er berechtiget wäre, den Dienstboten vor Ablauf der Dienstzeit zu entlassen. In diesem Falle gebührt ihm der Rückersatz der Darangabe.

Kann der Dienstherr wegen eines Zufalls, der sich in seiner Person, oder seinen Wirthschafts-Verhältnissen ereignet hat, den Dienstboten nicht aufnehmen, so hat er denselben sogleich davon zu benachrichtigen, und ihm nicht nur die Darangabe zu belassen, sondern auch, falls der Dienstvertrag durch Ein Jahr zu dauern gehabt hätte, einen Monatslohn, sonst aber einen vierzehntägigen Lohn zu bezahlen.

§. 8.

Weigert sich der Dienstbote, den Dienst anzutreten, so ist er nach Beschaffenheit der Umstände zu bestrafen, und auf Verlangen des Dienstherrn zum Dienstantritte, selbst mit Anwendung von Zwangsmaßregeln zu verhalten. Der Dienstherr kann jedoch auch in diesem Falle vom Vertrage abgehen, und nebst der Zurückstellung der Darangabe den Ersatz des ihm hierdurch zugehenden Schadens verlangen.

Machen unverschuldete länger andauernde Hindernisse dem Dienstboten den Dienstantritt unmöglich, so muß sich der Dienstherr mit der Zurückstellung der Darangabe begnügen. Ist jedoch das Hinderniß bloß vorübergehend, so ist der Dienstbote verpflichtet, nach dessen Behebung auf Verlangen des Dienstherrn den Dienst anzutreten.

§. 9.

Die Dauer der Dienstzeit wird hinsichtlich jener Dienstboten, welche für landwirthschaftliche Arbeiten aufgenommen werden, auf Ein Jahr, hinsichtlich der übrigen Dienst-

Prócz tego ulega stósownéj karze.

Jeżeli zaś przy tém stanie się winnym czynu przepisami karnemi objętego, według tychże z nim postąpić należy.

Służbodawca, który wiedział o wcześniejszéj ugodzie, ulega równie stósownéj karze, oraz traci prawo do danego zadatku. Jednakowoż służący zadatek zwrócić winien i ten do kassy gminnéj (§. 43) wpłynąć ma.

§. 5.

Kto służącego uwodzi, aby do przyjętéj już służby nie stawił się, lub aby służbę w któréj się już znajduje wypowiedział, albo opuścił, ulega stósownéj karze i odpowiada za szkodę wyrządzoną przez to służbodawcy.

§. 6.

Po zawartéj umowie służbowéj służbodawca w oznaczonym czasie służącego przyjąć, ten zaś do służby stawić się jest obowiązany.

§. 7.

Służbodawca niechcący przyjąć służącego, traci dany zadatek, i prócz tego obowiązanym jest dać służącemu wyżywienie i zasługi przez kwartał, jeżeli służba według ugody rok cały trwać miała, w każdym innym razie przez jeden miesiąc.

Służbodawca jednakowoż z tych samych powodów od umowy odstąpić może, z których służącego przed upływem czasu służby oddalić ma prawo.— W tym razie należy się służbodawcy zwrot zadatku.

Jeżeli służbodawca z powodu jakiego wydarzonego wypadku odnoszącego się do jego osoby lub do jego stósunków gospodarskich, służącego przyjąć nie może, winien o tém niezwłocznie zawiadomić służącego i temuż nie tylko powzięty zadatek zostawić, ale nadto, jeżeli umowa służbowa na rok zawartą była, zapłacić miesięczne, w każdym zaś innym razie czternastodniowe zasługi.

§. 8.

Służący, któren do służby stawić się nie chce, ulega karze według okoliczności, i na żądanie służbodawcy do stawienia się do służby nawet środkami przymuszającemi zniewolony być powinien.— Jednakowoż służbodawca w takim razie od umowy odstąpić i prócz zwrócenia zadatku, jeszcze wynagrodzenia wynikłéj z tego powodu szkody żądać może.

Jeżeli w skutek nie z własnéj winy pochodzących a dłużéj trwających przeszkód służący do służby stawić się nie może, wtedy służbodawca na zwrocie zadatku poprzestać musi. Gdy zaś przeszkoda jest tylko chwilowa, służący po usunięciu téjże, na żądanie służbodawcy do służby stawić się jest obowiązany.

§. 9.

Czas trwania służby względem służących do robót wiejskiego gospodarstwa przyjętych, na rok jeden, a względem innych służących na trzy miesiące, ozna-

boten auf drei Monate festgesetzt. Von dieser Bestimmung kann zwar durch besondere Verabredung abgegangen werden.

Eine solche Verabredung muß jedoch in einem schriftlichen Vertrage oder vor dem Gemeindevorsteher geschehen, widrigens darauf kein Bedacht zu nehmen ist.

§. 10.

Der Dienstbote ist dem Dienstherrn zum Gehorsam, zum Fleiße, zur Treue, Ehrerbietung, Aufmerksamkeit und Wahrhaftigkeit verpflichtet.

Er muß den Angehörigen des Dienstherrn anständig begegnen, mit dem Nebengesinde verträglich sein, und sich aller Zänkereien, Klatschereien und übler Nachrede gegen den Dienstherrn oder dessen Familie enthalten.

Er hat sich der häuslichen Ordnung, wie sie vom Dienstherrn bestimmt wird, zu unterziehen.

Befehle, Ermahnungen und Verweise des Dienstherrn muß er mit Ehrerbietung und Bescheidenheit annehmen.

§. 11.

Der Dienstbote ist schuldig, alle Dienste, zu denen er sich verdungen hat, wie nicht minder alle, die unter den verdungenen billig und vernünftigerweise verstanden werden können, nach Anordnung des Dienstherrn pünktlich und unverdrossen zu leisten. Bei Streitigkeiten unter den Dienstboten, welcher von ihnen eine gewisse Arbeit oder einen gewissen Dienst zu verrichten habe, entscheidet allein der Wille des Dienstherrn. Selbst der nur zu gewissen Geschäften aufgenommene Dienstbote muß auf Verlangen des Dienstherrn andere Verrichtungen übernehmen, wenn das hiezu bestellte Gesinde durch Krankheit oder sonst daran verhindert ist, oder andere Umstände, wie z. B. unaufschiebliche Feldarbeiten dieß dringend erfordern.

Der Dienstbote darf sich an den abgebrachten Feiertagen der Arbeit in keiner Weise entziehen. An Sonn- und an den gebotenen Feiertagen müssen die gewöhnlichen häuslichen, sowie jene Arbeiten, die ohne Gefahr nicht verschoben werden können, geleistet werden. Dem Besuche des Gottesdienstes darf jedoch hiedurch kein Abbruch geschehen.

§. 12.

Dem Dienstboten ist ohne Erlaubniß des Dienstherrn nicht gestattet, die ihm übertragenen Geschäfte durch einen Andern verrichten zu lassen.

Er darf ohne Erlaubniß des Dienstherrn in eigenen Angelegenheiten vom Hause sich nicht entfernen, und nicht über die bewilligte Zeit ausbleiben.

Gegen das Verbot des Dienstherrn darf der Dienstbote Besuche überhaupt, oder von gewissen Personen nicht annehmen, und es ist ihm bei Strafe strengstens untersagt, ohne Erlaubniß des Dienstherrn Jemanden übernachten zu lassen.

cza się.— Od tego postanowienia jednak przez szczegółową umowę odstąpić można.

Taka umowa wszakże pisemnie lub w obec przełożonego gminy zdziałaną być winna, gdyż w przeciwnym razie uwzględnioną nie będzie.

§. 10.

Służący winien służbodawcy posłuszeństwo, pilność, wierność, uszanowanie, baczność i prawdę.

Tenże z należącymi do służbodawcy przyzwoicie, a z towarzyszami służby zgodnie obchodzić się, jak niemniéj od wszelkich kłótni, plotek i rozszerzania niekorzystnych wieści o służbodawcy lub jego rodzinie wstrzymywać się powinien.

Porządkowi domowemu, jaki przez służbodawcę jest oznaczony, ulégać, rozkazy zaś, napomnienia i skarcenie służbodawcy, z uszanowaniem i skromnością przyjmować ma.

§. 11.

Służący jest obowiązany wszelkie usługi do których się ugodził, jak niemniéj i te, których pod umówionemi, według słuszności i rozsądku dorozumiewać się można, chętnie i punktualnie podług zarządzenia służbodawcy wykonywać. Sprzeczki między służącymi, który do jakiéj roboty lub jakiego rodzaju usługi jest obowiązanym, rozstrzyga jedynie wola służbodawcy. Nawet służący do pewnych tylko czynności przyjęty, na żądanie służbodawcy, inne usługi wykonywać jest obowiązany, jeżeli tychże, przyjęta czeladź dla słabości lub innéj przyczyny wykonać nie może, lub jeśli inne okoliczności, jak np. pilna robota w polu, nieodzownie tego wymagają.

W dni świąt zniesionych, służący od roboty uchylać się nie może. W dni niedzielne i świąt uroczystych podejmowane być mają wszystkie roboty domowe i te, które bez niebezpieczeństwa odłożone być nie mogą.

Przez to jednakże uczęszczanie na nabożeństwo cierpieć nie powinno.

§. 12.

Nie wolno służącemu poruczonéj mu roboty bez zezwolenia służbodawcy drugiemu służącemu dać do wykonania.

Nie powinien bez zezwolenia służbodawcy dla własnych interesów z domu się wydalać, ani też bawić nad czas mu pozwolony.

Służącemu nie wolno wbrew zakazowi służbodawcy w ogóle lub też pewnych tylko osób odwiedzin przyjmować, a pod surową karą udzielanie komubądź noclegu bez pozwolenia służbodawcy wzbronionem zostaje.

§. 13.

Der Dienstbote hat jeden, seinen Verhältnissen unangemessenen Aufwand in der Kleidung, in Vergnügungen, oder sonst zu vermeiden, und den Dienstherrn kommt es zu, solchen Aufwand zu verbieten.

§. 14.

Der Dienstbote hat sich bei jeder Gelegenheit das Beste seines Dienstherrn angelegen sein zu lassen, und soviel in seinen Kräften steht, Nachtheil und Schaden von ihm abzuwenden.

Er hat insbesondere mit Feuer und Licht vorsichtig umzugehen, das Tabakrauchen in Scheuern, Ställen, auf Böden, oder an anderen feuergefährlichen Orten zu unterlassen, und solche Orte auch nicht mit offenem Lichte zu betreten.

Wahrgenommene Betrügereien, Veruntreuungen und Entwendungen des Nebengesindes ist er dem Dienstherrn anzuzeigen verpflichtet.

Für den durch ihn zugefügten Schaden haftet er nach Maßgabe der Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches.

Für Betrügereien, Veruntreuungen und Entwendungen ist er nach dem Strafgesetzbuche zu behandeln.

§. 15.

Ohne Vorwissen und Bewilligung des Dienstherrn darf der Dienstbote seine Kleidungs- und Wäschstücke, und seine sonstigen Habseligkeiten außer dem Hause, wo er dient, nicht aufbewahren.

Er muß sich die Durchsicht seiner Truhen, Koffer, oder sonstigen Behältnisse von Seite des Dienstherrn in seiner und eines Zeugen Gegenwart gefallen lassen.

§. 16.

Der Dienstbote ist bei seinem Austritte verpflichtet, Alles, was ihm zur Aufsicht, Besorgung oder Verwahrung übergeben oder sonst anvertraut wurde, dem Dienstherrn ordentlich zurückzustellen und auf Verlangen desselben die Gegenstände, die er als sein Eigenthum mit sich nimmt, vor deren Wegbringung in Augenschein nehmen zu lassen.

§. 17.

Der Dienstbote wird durch den Eintritt in den Dienst ein Mitglied der Hausgenossenschaft, und daher unter die besondere Aufsicht des Dienstherrn gestellt.

Der Dienstherr hat die Dienstboten zu einem sittlichen und anständigen Betragen, in, wie außer dem Hause, zu verhalten, und er ist zu diesem Ende, so wie zur Aufrechthaltung der häuslichen Ruhe und Ordnung und zur Erzielung des ihm schuldigen Gehorsams befugt, wenn ernstliche Ermahnungen, Verweise, oder sonstige mildere Zurechtweisungsmittel nichts fruchten, von den strengeren Mitteln der häuslichen Zucht auf eine mäßige und der Gesundheit des Dienstboten nicht schädliche Weise Gebrauch zu machen.

§. 13.

Niestósownych wydatków na ubiór, zabawy lub na inne rzeczy służący unikać winien, służbodawca zaś ma prawo zakazać podobnych wydatków.

§. 14.

Służący przy każdéj sposobności dobro służbodawcy na oku mieć winien, niemniéj, o ile to w jego jest mocy, od niego szkodę i uszczerbek oddalać.

W szczególności, z ogniem i światłem ostrożnie obchodzić się ma, tytuniu w stodołach, stajniach, po strychach lub innych pod względem ognia niebezpiecznych miejscach nie palić, ani téż w tego rodzaju miejsca z otwartém światłem nie wchodzić.

Postrzeżone oszustwa, przeniewierzenia i kradzieże sług innych, służbodawcy donieść jest obowiązany.

Za wyrządzoną szkodę odpowiada według przepisów powszechnéj ustawy cywilnéj.

Za oszustwa, przeniewierzenia i kradzieże, według przepisów karnych z nim postąpić należy.

§. 15.

Bez wiedzy i pozwolenia służbodawcy nie wolno jest służącemu przechowywać za domem swych sukien, bielizny i innych ruchomości.

Równie jest obowiązany dozwolić służbodawcy w swojéj i jednego świadka obecności, przejrzenia swoich skrzyń, kufrów i innych przechowków.

§. 16.

Przy odejściu ze służby obowiązany jest służący wszystko co mu do dozoru, wykonania, lub przechowania oddane albo powierzone było, oddać porządnie do rąk służbodawcy, na żądanie zaś tegoż wszystkie rzeczy, które jako swoją własność z sobą bierze, przed zabraniem okazać jest winien.

§. 17.

Przez wstąpienie w służbę służący staje się członkiem domowego koła, dla tego więc pod szczegółowy dozór służbodawcy należy.

Służbodawca winien zachęcać służących do obyczajnego i przyzwoitego zachowania się w domu i poza domem, w celu więc utrzymania domowéj zgody i porządku oraz w celu utrzymania należnego mu posłuszeństwa ma prawo użyć surowszych środków karności domowéj z umiarkowaniem i w sposób zdrowiu służącego nieszkodliwy, jeżeli wyraźne napomnienia, nauczania i inne łagodniejsze środki skarcenia żadnego skutku nie odniosły.

Dieses Recht der häuslichen Zucht darf jedoch in keinem Falle bis zu Mißhandlungen, wodurch der Gezüchtigte am Körper Schaden nimmt, ausgedehnt werden, bei sonstiger Behandlung nach Maßgabe des Strafgesetzes.

Der Dienstherr ist insbesondere verpflichtet, den Dienstboten zum Besuche des Gottesdienstes an Sonn und Feiertagen anzuhalten.

§. 18.

Der Dienstherr darf dem Dienstboten nicht mehrere und schwerere Arbeiten aufbürden, als derselbe nach seinen Kräften zu leisten vermag.

§. 19.

Der Dienstherr hat den bedungenen Lohn zur bestimmten Zeit zu verabfolgen.

Ist über die Art und Größe des Lohnes keine bestimmte Verabredung getroffen worden, so ist der für dieselbe Klasse von Dienstboten ortsübliche Lohn zu verabreichen.

Geschenke und Trinkgelder, die der Dienstherr zu besonderen Zeiten, oder aus besonderen Anlässen aus freiem Willen ein oder mehrere Male gegeben hat, begründen keine Verpflichtung, dieselben fernerhin zu geben.

Der Lohn ist, wenn eine Zahlungszeit nicht bedungen ist, in den ortsüblichen Terminen, und wenn darüber nichts hergebracht wäre, bei ganzjähriger Dienstdauer vierteljährig, sonst aber monatlich verfallen, zu entrichten.

§. 20.

Die Kost, wo sie gebührt, muß gesund und hinreichend sein. Besondere Bedingungen über die Art und Menge der Kost sind untersagt.

Kleidungs- und Wäschstücke, wenn solche bedungen sind, müssen den Verhältnissen der dienenden Klasse angemessen verabfolgt werden.

Kleidungs- und Wäschstücke, die nur zum Putze dienen, oder den Verhältnissen der dienenden Klasse unangemessen sind, dürfen nicht bedungen werden.

§. 21.

Erkrankt der Dienstbote, so hat der Dienstherr für Pflege und Heilung desselben zu sorgen, und es können die aufgewendeten Kosten vom Lohne nur dann abgezogen werden, wenn der Dienstbote durch sein eigenes Verschulden erkrankt ist.

Dauert die Krankheit länger als vier Wochen, so ist der Dienstbote nach Ablauf dieser Zeit, wenn er aus dem Dienste entlassen wird, (§. 28 sub 11) und wenn er vermögenslos ist, wie ein anderer in keinem Dienstverhältnisse stehender erkrankter Arme zu behandeln, und es ist daher der Gemeindevorsteher hievon rechtzeitig zu verständigen.

§. 22.

Ist die Erkrankung des Dienstboten erwiesener Maßen aus einem Verschulden des Dienstherrn erfolgt, so hat dieser, unbeschadet der dem Dienstboten sonst zustehenden Entschädigungs-Ansprüche, ausschließlich für Pflege und Heilung zu sorgen, ohne daß ein Abzug am Lohne stattfinden darf.

To prawo karności domowéj w żadnym jednak razie nie powinno być posunięte do pokrzywdzenia, w skutek któregoby skarcony na ciele uszkodzony był, a to pod zagrożeniem postąpienia podług przepisów karnych.

Służbodawca w szczególności jest obowiązany zachęcać służących do uczęszczania na nabożeństwo w dni niedzielne i świąteczne.

§. 18.

Służbodawca nie powinien obarczać służącego liczniejszemi i cięższemi robotami, nad te, jakie tenże podług sił swoich wykonać jest w stanie.

§. 19.

Służbodawca ugodzone zasługi w czasie umówionym wypłacić jest winien.

Jeżeli co do rodzaju i wielkości zasług pewna nie stanęła umowa, wtedy zasługi według zwyczaju miejscowego względnie téj klasy służących, mają być płacone.

Podarunki i tryngeldy które służbodawca z własnéj woli raz lub więcéj razy w pewnych czasach, albo z szczególnych powodów dał, nie uzasadniają obowiązku dawania tychże daléj.

Gdy czas wypłaty zasług ugodą nie jest oznaczony, takowe w terminach miejscowemi zwyczajami oznaczonych, a gdyby w tym względzie żaden zwyczaj nie istniał, w służbach całorocznych kwartalnie, w każdym zaś innym razie miesięcznie z dołu mają być wypłacane.

§. 20.

Wikt, gdzie się należy, ma być zdrowiu nieszkodliwy i dostateczny. Osobne warunki co do rodzaju i ilości wiktu nie są dozwolone.

Odzież i bielizna, jeźli są ugodą objęte, winny być odpowiednio stósunkom klasy służących dostarczane.

Odzież i bielizna do stroju tylko służąca, albo stósunkom klasy służących nieodpowiednia, ugodą objętą być nie może.

§. 21.

Gdy służący zachoruje, służbodawca o jego pielęgnowanie i leczenie starać się winien i koszta wtenczas tylko z zasług potrącone być mogą, jeżeli służący z własnéj winy popadł w chorobę.

Jeżeli choroba trwa dłużéj jak cztéry tygodnie, służący po upływie tego czasu z służby uwolniony (§. 28 sub 11) a żadnego majątku nieposiadający, tak jak inny bez służby zostający ubogi chory ma być traktowany i dla tego przełożony gminy zawczasu o tém zawiadomionym być powinien.

§. 22.

Jeżeli choroba służącego z udowodnionéj winy służbodawcy wynikła, wtenczas tenże oprócz przysługującego służącemu prawa do żądania wynagrodzenia, sam o pielęgnowanie i wyleczenie starać się winien, bez potrącenia wydatku z przynależnych służącemu zasług.

§. 23.

Der Dienstherr kann den Kranken im eigenen Hause verpflegen, er kann ihn aber auch in einer öffentlichen Anstalt, oder an einem anderen Orte unterbringen, wenn dieß ohne Gefahr für den Kranken möglich ist.

§. 24.

Der Dienstvertrag kann durch beiderseitiges Einverständniß zu jeder Zeit aufgelößt werden.

§. 25.

Durch den Tod des Dienstherrn erlischt der Dienstvertrag nur in so ferne, als die Erben denselben nicht fortsetzen wollen. In diesem Falle haben sie aber dem abziehenden Dienstboten, falls der Dienstvertrag auf Ein Jahr geschlossen war, den Lohn und die bedungene Kost für drei Monate, sonst aber für Einen Monat zu vergüten.

War dem Dienstboten bereits vom Verstorbenen der Dienst aufgekündigt, so gebührt demselben diese Entschädigung nur für jene geringere Zeit, als der Dienstvertrag noch zu dauern gehabt hätte.

§. 26.

Diese Bestimmung hat auch in dem Falle, wo die Wirthschaft durch Kauf, Tausch, Pachtung oder sonstige Verträge an eine andere Person übergeht, rücksichtlich des für die Wirthschaft bestellten Gesindes zu gelten.

§. 27.

In so ferne nicht ausdrücklich verabredet wird, daß nach Ablauf der bedungenen Zeit der Dienstvertrag nicht weiter fortgesetzt werden soll, bewirkt der Ablauf der Zeit die Aufhebung des Dienstvertrages nur nach vorgängiger Aufkündigung.

Die Aufkündigung hat bei ganzjährigen Diensten spätestens sechs Wochen, sonst aber spätestens vierzehn Tage vor Ablauf der Dienstzeit zu geschehen.

Geschieht von keinem Theile rechtzeitig eine Aufkündigung, so ist der Dienstvertrag auf diejenige Zeit stillschweigend erneuert, welche vorher durch denselben bestimmt war.

§. 28.

Der Dienstherr kann den Dienstboten ohne Aufkündigung und sofort entlassen:

1) wenn der Dienstbote zur Verrichtung des Dienstes, für welchen er aufgenommen wurde, aus was immer für einer Ursache völlig unbrauchbar ist;
2) wenn er seine Dienstpflichten gröblich verletzt, insbesondere den Befehlen des Dienstherrn oder des bestellten Aufsehers über das Dienstpersonale beharrlichen Ungehorsam oder Widerspänstigkeit entgegen setzt;
3) wenn er den Dienstherrn oder dessen Angehörige, oder den aufgestellten Aufseher über das Dienstgesinde durch Thätlichkeiten, durch Schimpf- und Schmähworte oder

§. 23.

Służbodawca może chorego w własnym domu pielęgnować, może go także umieścić w publicznym zakładzie lub w inném miejscu, jeżeli to bez niebezpieczeństwa dla chorego stać się może.

§. 24.

Umowa służbowa przez obopólne porozumienie się każdego czasu rozwiązaną być może.

§. 25.

Przez śmierć służbodawcy rozwiązuje się o tyle umowa służbowa, o ile spadkobiorcy daléj utrzymać jéj nie chcą. W takim przypadku jednakże winni są wynagrodzić odchodzącemu służącemu wikt i zasługi, a to za czas trzechmiesięczny w razie zawarcia ugody służbowéj na rok jeden, w każdym zaś innym razie za czas jednomiesięczny.

Gdy służącemu jeszcze przez zmarłego służba wypowiedzianą była, służącemu należy się wynagrodzenie tylko za czas, przez który jeszcze umowa służbowa trwać miała.

§. 26.

To postanowienie ściąga się także i do służących przy gospodarstwie zostających w razie, gdy gospodarstwo przez kupno, zamianę, dzierżawę lub innego rodzaju umowę, do rąk drugiéj osoby przechodzi.

§. 27.

Jeżeli wyraźnie umówionem nie jest, że umowa służbowa po upływie zawarowanego czasu daléj trwać niema, — upłynienie czasu tylko za poprzedniém wypowiedzeniem służby, umowę służbową rozwięzuje.

Wypowiedzenie służby winno nastąpić w służbach całorocznych najpóźniéj na *sześć* tygodni, w każdym zaś innym razie najpóźniéj na *czternaście* dni przed upływem czasu służbowego.

Gdy wypowiedzenie służby w przepisanym czasie z żadnéj strony nie nastąpi, wtedy umowa służbowa w sposób dorozumiany na taki przeciąg czasu jest ponowioną, jaki piérwéj tąż umową był oznaczony.

§. 28.

Służbodawca może oddalić służącego bez wypowiedzenia i natychmiast:

1) gdy służący do wypełnienia téj służby, do któréj był przyjętym, z jakichkolwiek przyczyn zupełnie jest niezdatnym;

2) gdy obowiązki służbowe widocznie narusza a mianowicie gdy służbodawcy lub ustanowionemu nad służącymi dozorcy uporczywe nieposłuszeństwo lub zuchwalstwo okazuje;

3) gdy służbodawcę, należące do niego osoby, albo ustanowionego nad służącymi dozorcę, bądź czynem, bądź obelżywemi słowy, bądź też krzywdzą-

ehrenrührige Nachreden beleidiget, die Mitdienstboten gegen den Dienstherrn oder gegen einander aufhetzt, oder überhaupt den Hausfrieden boshafter Weise zu stören sucht;

4) wenn er sich des Diebstahls, des Betruges, oder der Veruntreuung schuldig macht, oder die Mitdienstboten hiezu verleitet, oder die wahrgenommenen Betrügereien, Veruntreuungen oder Entwendungen des Nebengesindes dem Dienstherrn nicht anzeigt;

5) wenn er ungeachtet vorausgegangener Warnung mit Feuer und Licht unvorsichtig umgeht, das ihm anvertraute Vieh durch schlechte Wartung Schaden nehmen läßt, oder mißhandelt, oder aus Bosheit, Muthwillen oder grober Nachlässigkeit das Eigenthum des Dienstherrn beschädiget;

6) wenn er auf Rechnung des Dienstherrn ohne dessen Vorwissen Geld oder Waaren borgt;

7) wenn er auf länger als acht Tage gefänglich eingezogen wird;

8) wenn er der Trunkenheit, dem Spiele oder anderen Ausschweifungen und Unsittlichkeiten sich ergibt, insbesondere, wenn er die Kinder oder Verwandten des Dienstherrn zu verleiten sucht;

9) wenn er ohne Erlaubniß des Dienstherrn über Nacht ausbleibt, oder fremde übernachten läßt, oder sonst die häusliche Ordnung gröblich verletzt;

10) wenn er sich durch sein Verschulden eine ansteckende oder Eckel erregende Krankheit zuzieht, und

11) wenn er ohne Verschulden des Dienstherrn über vier Wochen krank ist.

In allen diesen Fällen hat der Dienstherr sogleich die Anzeige dem Gemeinde-Vorsteher zu machen.

Der Dienstbote hat in diesen Fällen nur Lohn und Kost bis zum Zeitpunkte seiner Entlassung zu fordern, unbeschadet der, dem Dienstherrn etwa zustehenden Entschädigungs-Ansprüche.

§. 29.

Der Dienstbote kann den Dienst vor der Zeit ohne Aufkündigung verlassen:

1) wenn er ohne Schaden für seine Gesundheit dem Dienste nicht weiter vorzustehen vermag. Die Schwangerschaft allein berechtigt den Dienstboten nicht, den Dienst zu verlassen;

2) wenn der Dienstherr die Grenzen der ihm zustehenden häuslichen Zucht überschreitet, und dadurch das Leben oder die Gesundheit des Dienstboten Gefahr läuft;

3) wenn der Dienstherr den Dienstboten zu unsittlichen oder gesetzwidrigen Handlungen verleitet oder zu verleiten versucht, oder ihn vor solchen Zumuthungen gegen Hausgenossen, oder Personen, die im Hause aus und eingehen, nicht schützt;

4) wenn der Dienstherr auf länger, als die Dienstzeit dauert, eine Reise zu unternehmen im Begriffe steht, oder seinen Wohnsitz in einem anderen über sechs

cemi honor obmowami obraża, współsłużących przeciw służbodawcy, lub jednych przeciw drugim pobudza, albo w ogóle zgodę domową w złośliwy sposób zakłócić usiluje;

4) gdy stanie się winnym kradzieży, oszustwa lub przeniewierzenia, albo gdy innych służących do tego uwodzi, albo gdy o dostrzeżonych oszustwach, przeniewierzeniach lub kradzieżach innych służących służbodawcy nie donosi;

5) gdy pomimo poprzednich napomnień z ogniem i światłem nieostrożnie się obchodzi, gdy powierzone mu bydło źle hoduje lub krzywdzi, albo gdy przez złość, swawolę lub ciężką opieszałość w własności służbodawcy szkodę czyni;

6) gdy na rachunek służbodawcy bez jego wiedzy pieniądze lub towary wypożycza;

7) gdy dłużéj nad ośm dni w areszcie osadzonym zostanie;

8) gdy się oddaje pijaństwu, grze, rozpuście, lub innego rodzaju nieobyczajności, mianowicie zaś gdy dzieci lub krewnych słażbodawcy do tego namawia;

9) gdy bez pozwolenia służbodawcy za domem nocuje, lub w obcym domu nocować dozwala, albo téż w jakibądź sposób porządek domowy zakłóca;

10) gdy przez własną winę, chorobę zaraźliwą lub obrzydliwą sobie ściągnie;

11) gdy nie z winy służbodawcy, dłużéj nad cztéry tygodnie jest chorobą dotknięty.

O wszystkich powyższych przypadkach służbodawca niezwłocznie przełożonemu gminy donieść powinien.

W rzeczonych razach służący wiktu i zasług tylko do czasu swego oddalenia żądać może, bez względu na przysługujące służbodawcy według okoliczności prawo żądania wynagrodzenia.

§. 29.

Służący bez wypowiedzenia przed czasem służbę opuścić może:

1) gdy bez uszczerbku zdrowia służby dłużéj pełnić nie może. Brzemienność sama nie upoważnia służącéj do opuszczenia służby;

2) gdy służbodawca granice przysługującéj mu karności domowéj przekracza, a w skutek tego życie lub zdrowie służącego w niebezpieczeństwie zostaje;

3) gdy służbodawca służącego do uczynków nieobyczajnych lub przepisów sprzeciwiających się uwodzi lub uwieść usiluje, albo gdy go od takowych przeciw domownikom, lub osobom, które do domu uczęszczają, nie broni;

4) gdy służbodawca na czas dłuższy od czasu służby podróż przedsiębierze lub zamieszkanie swe na miejsce więcéj nad sześć mil oddalone przenosi i w tych

Meilen entfernten Orte aufschlägt und in diesen Fällen den Dienstboten gegen dessen Willen mitnehmen will.

Diese Gründe müssen jedoch dem Gemeindevorsteher angezeigt, und falls sie vom Dienstherrn widersprochen würden, glaubwürdig dargethan werden.

Ohne Bewilligung des Gemeindevorstehers darf der Dienstbote den Dienst nicht verlassen, den Fall einer augenscheinlichen Gefahr des Lebens oder einer Beschädigung ausgenommen.

In den Fällen ad 2 und 3 ist dem Dienstboten Lohn und Kost für die noch übrige Dienstzeit, und wenn diese länger, als ein Vierteljahr dauert, wenigstens für ein Vierteljahr zu vergüten.

In den Fällen ad 1 und 4 kann Kost und Lohn nur bis zum Diensteaustritte gefordert werden.

§. 30.

Der Dienstbote kann den Dienst vor der Zeit jedoch bei ganzjährigen Diensten nur nach vorangegangener sechswöchentlicher, sonst aber nur nach vorangegangener vierzehntägiger Aufkündigung verlassen:

1) wenn der weibliche Dienstbote zur Verehelichung und der männliche zum Antritte einer eigenen Wirthschaft oder eines eigenen Gewerbes vortheilhafte Gelegenheit erhält, welche durch Aushaltung der Dienstzeit versäumt werden würde;
2) wenn die Uiberkommung einer Erbschaft oder eine andere wichtige Angelegenheit die längere Abwesenheit des Dienstboten an einem anderen Orte nothwendig macht;
3) wenn die Eltern des Dienstboten wegen einer erst nach Antritt des Dienstes vorgefallenen Veränderung ihrer Umstände denselben zur Führung ihrer Wirthschaft oder ihres Gewerbes oder zur Pflege benöthigen, und mit der Abberufung desselben bis zum Ausgange der Dienstzeit nicht zuwarten können.

Auch diese Gründe müssen dem Gemeindevorsteher angezeigt, und beim Widerspruche des Dienstherrn glaubwürdig dargethan werden. Ohne Bewilligung des Gemeindevorstehers darf sich der Dienstbote nicht entfernen. Unter Beobachtung dieser Vorschrift kann der Dienstbote im Falle der Dringlichkeit, die Entlassung selbst vor Ausgang der sechswöchentlichen und bezüglich vierzehntägigen Aufkündigungsfrist verlangen, wenn er statt seiner einen anderen tauglichen Dienstboten stellt und sich mit demselben wegen Kost und Lohn für diese Zeit ohne Schaden des Dienstherrn abfindet.

Dienstboten, welche erwiesener Maßen ihre Dienste schlecht, träg und unwillig verrichten, oder sonst ein, ihrem Dienstverhältniße unangemessenes Betragen in der Absicht beobachten, um dadurch den Dienstherrn zur Ertheilung der verweigerten Entlassung zu zwingen, sind besonders strenge zu bestrafen, und zur genauen Erfüllung ihrer Dienstpflichten mit aller Schärfe zu verhalten.

razach służącego przeciw jego woli z sobą wziąść chce.

Powyższe powody przełożonemu gminy doniesione, a gdyby przez służbodawcę zaprzeczone były, wiarogodnie udowodnione być winny.

Bez pozwolenia przełożonego gminy, służący opuścić służby nie może, wyjąwszy w przypadku oczywistego niebezpieczeństwa życia, lub jakiego uszczerbku.

W przypadkach pod 2 i 3 oznaczonych, służącemu wikt i zasługi za resztujący czas służby, a gdyby czas ten kwartał przechodził, przynajmniéj za kwartał wynagrodzić należy.

W przypadkach pod 1 i 4 oznaczonych, wikt i zasługi tylko do czasu oddalenia się ze służby żądane być mogą.

§. 30.

Służący może przed wyjściem czasu, wszelako w służbach całorocznych za poprzedniém sześciotygodniowém, a w każdym innym przypadku za poprzedniém czternastodniowém wypowiedzeniem służbę opuścić:

1) gdy służącéj do zamęzcia, służącemu zaś do objęcia własnego gospodarstwa lub rzemiosła korzystna wydarza się sposobność, którąby przez dotrzymanie czasu służby udaremnioną była;

2) gdy otwarcie spadku lub jaka inna ważna sprawa, dłuższéj nieobecności służącego na inném miejscu wymaga;

3) gdy rodzice służącego, z powodu zaszłéj już po wstąpieniu do służby zmiany własnych stósunków, tegoż do prowadzenia gospodarstwa, rzemiosła lub pielęgnowania siebie potrzebują, i gdy z odwołaniem jego do upływu czasu służby wstrzymać się nie mogą.

Równie i te powody przełożonemu gminy doniesione, a w razie zaprzeczania przez służbodawcę, wiarogodnie udowodnione być powinny. Bez pozwolenia przełożonego gminy, służący ze służby oddalić się nie może. Obok zachowania tego przepisu, służący może w nagłym przypadku nawet przed upływem sześciotygodniowego lub czternastodniowego terminu wypowiedzenia, zażądać uwolnienia siebie od służby, gdy w swoje miejsce innego zdolnego służącego przedstawi, i z tymże na rzeczony czas o wikt i zasługi, bez szkody służbodawcy, się ugodzi.

Służący, którzy oczywiście swą służbę źle, leniwo lub niechętnie pełnią, lub też dla tego w sposób służbie nieodpowiedni zachowują się, aby przez to służbodawcę do udzielenia sobie odmówionego oddalenia zmusić, — winni być bardzo ostro ukarani i do pełnienia swoich obowiązków służbowych z całą surowością zmuszeni.

§. 31.

Der Dienstherr, der ohne gesetzmäßigen Grund (§. 28) einen Dienstboten vor Ablauf der Dienstzeit entläßt, kann zwar nicht genöthigt werden, denselben gegen seinen Willen wieder aufzunehmen, er ist aber verpflichtet, demselben Lohn und Kost für die noch übrige Dienstzeit, und wenn diese länger als ein Vierteljahr dauerte, für ein Vierteljahr zu vergüten.

§. 32.

Dienstboten, die vor Ablauf der Dienstzeit ohne gesetzmäßigen Grund den Dienst eigenmächtig verlassen, sind dem Gemeindevorsteher anzuzeigen, von diesem zu verfolgen, und auf Verlangen des Dienstherrn selbst durch Zwang zur Rückkehr in den Dienst anzuhalten.

Sie sind überdieß einer angemessenen Strafe zu unterziehen, und sind verpflichtet, den aus der unerlaubten Dienstesverlassung entstandenen Schaden zu ersetzen.

Will aber der Dienstherr den entlaufenen Dienstboten nicht wieder aufnehmen, so kann er statt desselben einen anderen Dienstboten aufdingen, und von dem entlaufenen die Vergütung der dadurch verursachten mehreren Kosten verlangen.

§. 33.

Wer einen Dienstboten, von dem er weiß, oder doch aus den Umständen vermuthen mußte, daß er entlaufen sei, in Dienst nimmt, Unterkommen oder Aufenthalt gestattet, ist angemessen zu bestrafen, und zum Ersatze des dem Dienstherrn durch die Flucht des Dienstboten erwachsenen Schadens, so wie der durch die Aufnahme eines anderen Dienstboten verursachten Mehrbeköstigung zur ungetheilten Hand mit dem entlaufenen Dienstboten verpflichtet.

§. 34.

Jeder Dienstbote hat sich mit einem Dienstbotenbuche zu versehen, welches, wenn weder hinsichtlich des Befugnisses, sich zu verdingen, noch sonst ein Hinderniß obwaltet, gegen Leistung des Stempels pr. 6 kr. und des Kostenbetrages der Druckauflage von seiner politischen Heimathsbehörde ausgefolgt wird. Ist diese nicht zugleich die politische Behörde seines Aufenthaltes, so hat sich die Letztere über Ansuchen des Dienstboten an die Erstere um die Ermächtigung zur Ausfertigung des Dienstbotenbuches zu wenden.

Dienstboten, die aus Ländern zureisen, wo Dienstbotenbücher nicht bestehen, werden solche von der politischen Behörde ihres Aufenthaltes auf Grund ihrer Reiselegitimazionen ausgefertigt.

Über die ausgestellten Dienstbotenbücher ist eine genaue Vormerkung zu führen.

§. 35.

Kein Dienstherr darf einen Dienstboten, der kein Dienstbotenbuch besitzt, bei sonstiger Strafe aufnehmen.

Dasselbe ist vom Dienstherrn beim Antritte des Dienstes in Aufbewahrung zu nehmen.

§. 31.

Służbodawca, któren bez przepisanego prawem powodu (§ 28) służącego przed upływem czasu służby oddali, nie może być wprawdzie wbrew swojéj woli do powtórnego przyjęcia służącego zniewolonym, obowiązanym jest jednak służącemu zasługi i wikt za pozostały czas służby, a gdyby ten nad kwartał był dłuższy, za cały kwartał wynagrodzić.

§. 32.

O służących, którzy bez postanowionego prawem powodu, przed czasem służbę samowładnie opuszcza, należy przełożonego gminy zawiadomić, który przeciw nim postępowanie zarządzić i na domaganie się służbodawcy, nawet przymusem do wrócenia się do służby znaglić winien.

Nadto mają być stósownie ukarani i do wynagrodzenia zrządzonéj przez nieprawne oddalenie się szkody zobowiązani.

Gdyby zaś służbodawca zbiegłego służącego napowrót przyjąć nie chciał, może na jego miejsce innego ugodzić, i od zbiegłego wynagrodzenia wynikłych z tego powodu większych kosztów zażądać.

§. 33.

Kto służącego, o którym wie lub z okoliczności domniemywać się może, że zbiegł, w służbę przyjmuje, schronienia lub pobytu dozwala, ma być stósownie ukaranym i służbodawcy przez zbiegnienie służącego wyrządzoną szkodę, jakoteż przez przyjęcie innego służącego narosłe koszta, solidarnie z zbiegłym służącym wynagrodzić obowiązanym.

§. 34.

Każdy służący winien się zaopatrzyć w książkę służbową, która, jeżeli pod względem jego uprawnienia do wstąpienia w służbę, lub z innych jakich powodów nie zachodzi przeszkoda, za opłatą stęmplową 6 kr. tudzież złożeniem kosztów druku, przez władzę polityczną miejsca jego pochodzenia wydaną mu będzie. Jeżeli władza ta nie jest zarazem władzą polityczną miejsca pobytu służącego, wówczas ta ostatnia, na żądanie służącego ma zażądać od piérwszéj upoważnienia do wydania książki służbowéj.

Służącym przybywającym z krajów, w których nie istnieją książki służbowe, takowe na podstawie ich dokumentów podróży wydawane będą.

Względem wydanych książek służbowych dokładny wykaz prowadzić należy.

§. 35.

Żaden służbodawca pod karą nie może przyjąć służącego nieposiadającego książki służbowéj.

Służbodawca tę książkę przy wstąpieniu do służby do zachowania wziąść winien.

§. 36.

Beim Dienstaustritte hat der Gemeindevorsteher auf Grund des mündlichen oder schriftlichen Zeugnisses des Dienstherrn die Rubriken des Dienstbotenbuches auszufüllen, seine Namensfertigung beizusetzen, und das beigebrachte schriftliche Zeugniß des Dienstherrn zurückzubehalten.

Das Zeugniß über Treue, Geschicklichkeit, Fleiß und Sittlichkeit ist nur insoweit aufzunehmen, als es für den Dienstboten günstig lautet.

Lautet es aber hinsichtlich der einen oder der anderen Eigenschaft ungünstig, so ist die bezügliche Rubrik bloß mit Strichen auszufüllen.

Gründet sich das ungünstige Zeugniß des Dienstherrn auf Beschuldigungen und Verdachtgründe, die nach der vom Dienstboten verlangten Untersuchung der Gemeindevorsteher unbegründet findet, so kann letzterer nach dem Ergebnisse dieser Untersuchung, jedoch unter der ausdrücklichen Anmerkung „nach gepflogener Untersuchung" die Rubrik ausfüllen.

Der Dienstherr, welcher einem Dienstboten ein wahrheitswidriges Zeugniß wissentlich ertheilt, ist unbeschadet seiner Haftung für den hieraus entspringenden Nachtheil mit einer angemessenen Strafe zu ahnden.

§. 37.

Die Dienstbotenbücher sind öffentliche Urkunden. Wer solche nachmacht oder verfälscht, oder wer sich zu seinem Fortkommen eines fremden Dienstbotenbuches bedient, oder sein Dienstbotenbuch zu diesem Zwecke einem anderen überläßt, wird nach dem Strafgesetzbuche behandelt.

§. 38.

Geht ein Dienstbotenbuch verloren, so ist hievon bei der politischen Behörde, in deren Bezirk der Dienstbote sich aufhält, die Anzeige zu machen. Dieselbe hat die obwaltenden Umstände sorgfältig zu erheben, und insoferne diese Erhebung den Verlust nicht bezweifeln läßt, ein neues Dienstbotenbuch auszufertigen, oder wenn eine andere politische Behörde das verlorene Dienstbotenbuch ausgestellt hat, bei dieser die Ausfertigung eines neuen zu veranlassen.

In dem neuen Dienstbotenbuche ist ausdrücklich zu bemerken, daß es ein Duplikat sei.

§. 39.

Die politische Behörde überwacht das Gesindewesen und vollzieht die gewenwärtige Dienstboten-Ordnung. Zur Unterstützung hiebei dienen ihr die Gemeindevorsteher, die nach den Weisungen der politischen Behörde auf Zucht, Ordnung und Sittlichkeit der Dienstboten zu wachen, und insbesondere das dienstlose Gesinde zu beaufsichtigen haben.

Dienstlos gewordene Dienstboten, die zur Gemeinde gehören, hat der Gemeindevorsteher mit allem Ernste anzuhalten, Dienste oder andere erlaubte Arbeiten zu suchen.

§. 36.

Przy wyjściu z służby winien przełożony gminy na podstawie ustnego lub pisemnego zaświadczenia służbodawcy, rubryki książeczki służbowéj wypełnić, podpisem swoim zaopatrzyć, pisemne zaś zaświadczenie służbodawcy zachować.

Zaświadczenie wierności, zręczności, pilności i obyczajności o tyle tylko ma być wciągnięte, o ile takowe na korzyść służącego opiewa.

Jeżeli zaś co do niektórych przymiotów brzmi niekorzystnie, dotycząca rubryka ma być tylko kréskami wypełnioną.

Jeżeli niekorzystne służbodawcy świadectwo opiéra się na obwinieniu, a powody podejrzenia po zażądaném przez służącego dochodzeniu, przez przełożonego gminy za nieuzasadnione uznane będą, w ówczas tenże rubrykę według rezultatu dochodzenia wypełnić może, z wyraźnym jednakże dodatkiem: „po przeprowadzoném dochodzeniu.“—

Służbodawca, który wiadomo wyda służącemu nieprawdziwe świadectwo, oprócz odpowiedzialności za wynikłą z tego względu szkodę, stósownie ukaranym być winien.

§. 37.

Książeczki służbowe są publicznemi dokumentami. Kto więc takowe podrabia, fałszuje, lub kto dla własnéj korzyści cudzéj książki służbowéj używa, lub też swoją książeczkę służbową drugiemu w tym celu daje, z tym podług przepisów karnych postąpiono będzie.

§. 38.

Gdy książeczka służbowa zaginie, doniesienie o tém władzy politycznéj tego powiatu, w którym służący przebywa, uczynić należy. Władza ta istniejące okoliczności starannie dochodzić, a gdy z dochodzenia tego okaże się, że książka niewątpliwie zaginęła, nową książkę służbową wydać jest winna, a jeźli zaginiona książka przez inną władzę wydaną była, u téjże władzy o wystawienie nowéj książki służbowéj postarać się ma.

W nowéj książce służbowéj wyraźnie dodać należy, że jest duplikatem.

§. 39.

Władza polityczna czuwa nad służącemi i wykonywa niniejsze urządzenie. Do pomocy służą jéj przełożeni gmin, którzy według rozporządzeń władzy politycznéj nad karnością, porządkiem i obyczajnością służących czuwać mają, mianowicie zaś służących bez służby zostających doglądać są winni.

Służących którzy bez służby zostają a do gminy należą, winien jest przełożony gminy z wszelką surowością zmusić do wyszukania sobie służby, albo innéj godziwéj roboty.

Wenn sie sich ungeachtet vorhandener Gelegenheit hiezu nicht verstehen, so sind sie insolange zu Gemeinde- oder öffentlichen Arbeiten zu verhalten, bis sie in einen Dienst oder in eine Arbeit getreten sind.

Hiebei darf auf den Vorwand, daß sie sich ihren Eltern oder anderen Leuten, insbesondere jenen, bei denen sie Unterstand finden, zur Arbeit verpflichtet haben, keine Rücksicht genommen werden, wenn es offenbar ist, daß sie bei diesen keine, oder doch keine angemessene Arbeit finden.

Fremde dienstlose Dienstboten, welche die vorhandene Gelegenheit zu neuen Diensten, oder zu einer andern erlaubten Beschäftigung nicht benützen, die ein anstößiges sittenloses Leben führen, oder die eine Aussicht zur baldigen Erlangung eines Dienstes, oder einer andern ihren Unterhalt deckenden Arbeit nicht haben, sind aus der Gemeinde zu weisen.

§. 40.

Wer das Gesindezubringen als Geschäft betreibt, ist mit einer angemessenen Strafe zu belegen.

Um jedoch die Unterbringung der Dienstboten in Dienste, und die Auffindung dienstsuchender Personen zu erleichtern, ist am Sitze des Gemeindevorstehers ein Register zur Einsicht aufzulegen, in welchem die dienstsuchenden Dienstboten und die Dienstherrn, die sich um Dienstboten melden, eingetragen werden.

§. 41.

Streitigkeiten zwischen Dienstherrn und Dienstboten, welche aus dem Dienstvertrage hergeleitet werden, sind von der politischen Behörde summarisch zu verhandeln und zu entscheiden.

Dieselbe hat auch die sonstigen Klagen und Beschwerden in Dienstbotensachen im kürzesten Wege abzuthun, und über die Uibertretungen der Vorschriften dieser Dienstboten-Ordnung zu erkennen.

§. 42.

Die in dieser Dienstboten-Ordnung angedrohten Strafen sind mit Geld- oder Arreststrafen, oder mit körperlicher Züchtigung zu vollziehen.

Geldstrafen dürfen bei Dienstboten den Betrag von 5 fl. Konv. Münze und bei anderen Personen den Betrag von 25 fl. Konv. Münze nicht übersteigen.

Arrest kann bis zu 14 Tagen verhängt und mit Beobachtung der Bestimmungen des Strafgesetzes durch Fasten verschärft werden.

Die körperliche Züchtigung kann nur bei Dienstboten Anwendung finden.

Sie besteht bei Jünglingen unter achtzehn Jahren und bei Frauenspersonen in Ruthenstreichen, bei erwachsenen Personen des männlichen Geschlechtes in Stockstreichen, und kann höchstens fünfzehn Streiche betragen.

Sie darf erst nach vorausgegangener Erklärung des Arztes, daß sie dem Gesundheitszustande des zu bestrafenden unnachtheilig sei, und nie öffentlich vollzogen werden.

Jeżeli zaś pomimo wydarzonéj sposobności tego nie czynią, powinni być tak długo do robót gminnych lub publicznych zmuszani, dopóki nie przyjmą służby lub jakiéj innéj roboty.

Nie należy mieć względu na przytaczany przez nich powód, że się rodzicom albo innym ludziom a mianowicie tym, u których przytułek mają, do roboty zobowiązali, jak skoro jest widoczném, że u tychże albo żadnéj, albo téż niestósowną robotę znajdują.

Obcy bez służby służący, którzy z wydarzonéj sposobności wejścia do nowéj służby lub téż chwycenia się innego godziwego zatrudnienia nie korzystają, którzy gorszące, nieobyczajne życie prowadzą, albo którzy widoku dostania tak prędko służby albo innéj dostatecznéj do swego utrzymania roboty nie mają, z gminy wydaleni być powinni.

§. 40.

Kto się doprowadzaniem służących, jako sposobem zarobkowania trudni, ulega stósownéj karze.

W celu zaś ułatwienia umieszczenia służących w służbie, niemniéj znalezienia tych, którzy służby szukają, ma być w miejscu urzędowania przełożonego gminy sporządzony do przejrzenia rejestr, w który szukający służby służący i służbodawcy, którzy o służących się zgłaszają, wpisani być mają.

§. 41.

Spory między służbodawcami a służącemi, z umowy służbowéj wynikające, ulegają sumarycznemu postępowaniu i rozstrzygnieniu przez władzę polityczną.

Ta władza ma równie i inne skargi i zażalenia w sprawach służących na najkrótszéj drodze załatwiać i względem przekroczeń przepisów niniejszego urządzenia wyrokować.

§. 42.

Zagrożone niniejszém urządzeniem kary, mają być w pieniądzach, areszcie lub chłoście wykonywane.

Kary pieniężne co do sług kwoty 5 ZłR. mon. konw., a co do innych osób 25 ZłR. w mon. konw. przewyższać nie powinny.

Areszt do czternastu dni wymierzony i według przepisów karnych postem zaostrzony być może.

Chłosta tylko co do sług zastósowana być może.

Na młodzieńcach niemających wieku lat ośmnastu i kobiétach kara ta rózgą, a na dorosłych służących płci męzkiéj kijem wykonywaną być ma, kara chłosty nie może przenosić piętnastu razów.

Ta kara dopiéro po poświadczeniu przez lekarza, że zdrowiu ukarać się mającego szkodzić nie będzie, nigdy zaś publicznie, wykonaną być może.

§. 43.

Die Geldstrafen sind in der Gemeindekasse aufzubewahren und abgesondert zu verrechnen. Sie haben die ausschließliche Bestimmung zur Unterstützung kranker oder armer arbeitsunfähiger Dienstboten.

§. 44.

Die dem Gemeindevorsteher in dieser Dienstboten-Ordnung übertragenen Amtshandlungen können, wenn es die Umstände erfordern, an eine andere vertrauenswürdige Person übertragen werden.

§. 45.

In Gemeinden, welche zum Rayon einer k. k. Polizeibehörde gehören, hat diese letztere die, in der vorstehenden Gesinde-Ordnung bezeichneten Amtshandlungen der politischen Behörde und des Gemeindevorstehers auszuüben.

§. 46.

Vorstehende Bestimmungen haben mit 1. Mai 1855 in Wirksamkeit zu treten.

---

§. 43.

Kary pieniężne w kasie gminnéj zachowane być mają i do oddzielnego obrachunku należą. Obracane będą wyłącznie na wsparcie chorych, lub podupadłych do pracy niezdolnych służących.

§. 44.

Włożone niniejszém urządzeniem na przełożonego gminy urzędowe obowiązki, jeżeli tego okoliczności wymagają, mogą być innéj zaufania godnéj osobie puruczone.

§. 45.

W gminach do zakresu C. K. władzy policyjnéj należących, taż władza wykonywa oznaczone w niniejszém urządzeniu czynności władz politycznych i przełożonych gmin.

§. 46.

Powyższe postanowienia z dniem 1 Maja 1855 roku obowiązywać zaczną.
